Sifatli ta’lim – yorqin kelajak

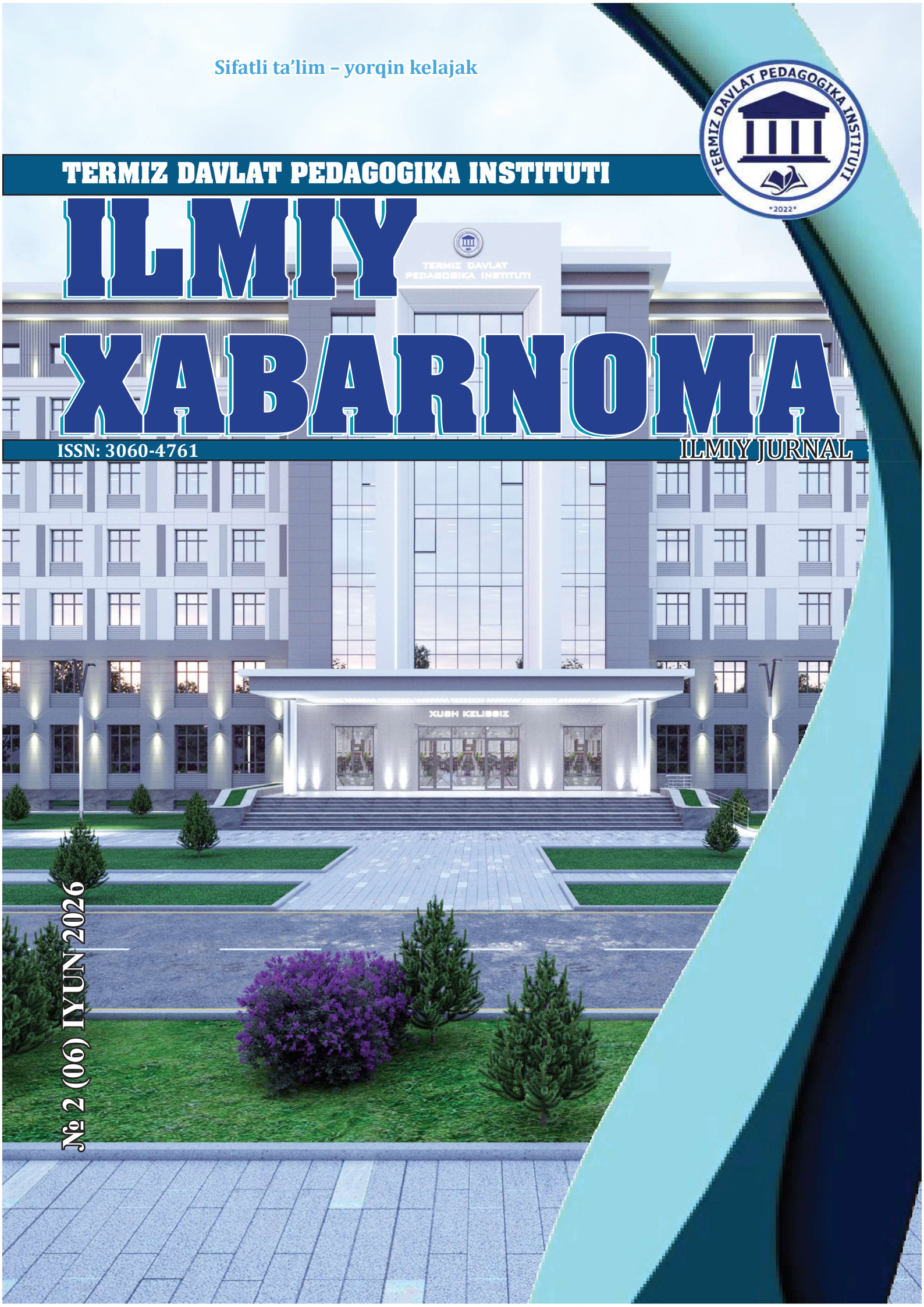
TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

ILMIY XABARNOMA

ISSN: 3060-4761

ILMIY JURNAL

№ 2 (06) IYUN 2026

SIFATLI TA'LIM – YORQIN KELAJAK

ISSN: 3060-4761

TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
ILMIY XABARNOMASI

SCIENTIFIC BULLETIN OF TERMEZ STATE
PEDAGOGICAL INSTITUTE

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТЕРМЕЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

TERDPI ILMIY XABARNOMASI

2026/ № 2

O'zR OAK ning 2025-yil 24-sentabrdagi
375/5-sonli qarori bilan milliy ilmiy nashrlar
ro'yxatiga kiritilgan

Termiz – 2026

ISSN: 3060-4761

Muassis:
Termiz davlat pedagogika instituti

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI ILMIY XABARNOMASI

ILMIY-USLUBIY JURNAL
Jurnal bir yilda bosma va elektron (o'zbek, rus, ingliz tillarida) shaklda chop etiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 6-iyundagi № 303723-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Matnlarda foydalanilgan manba, ko'chirma, mazmun va ma'lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgar. Jurnaldan ko'chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 12.06.2026
Qog'oz bichimi: 70x85
Bosma tabog'i: 26,25
Ofset bosma. Ofset qog'ozi.
Adadi: 100 nusxa
Bahosi kelishilgan narxda.
Buyurtma: 174
Tahririyat manzili: Termiz tumani "Yangiobod" MFY, At-Termiziy ko'chasi 1-A uy.
"TerDU bosmaxonasi"da chop etildi.
Bosmaxona manzili: Termiz shahri, A.Navoiy ko'chasi, 42 uy.

BOSH MUHARRIR:
Xasanov Azizbek, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Kuldasheva Shaxnoza, kimyo fanlari doktori (DSc), professor

TEXNIK MUHARRIR:
Qurbanov Abdimalik, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

MAS'UL KOTIB:
To'rayev Ro'ziboy, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

TAHRIR HAY'AT A'ZOLARI:
Bernd Müller-Jacquier,f.f.d, professor (Germaniya)
Ponomaryova Lyudmila, p.f.d, professor (Rossiya)
Gerasyov Aleksandr, p.f.d, professor (Rossiya)
Buligina Yelena, f..f.d, professor (Rossiya)
Eshmetov Izzat, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Abdikamalova Aziza, k.f.d, professor (O'zbekiston)
Salixanova Dilnoza, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Jumaeva Dilnoza, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Sagdullayeva Dilafruz, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Turamuratov Ulug'bek, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Norbo'tayev Xo'shboq, p.f.d,(DSc) professor (O'zbekiston)
To'rayev Rasul, f.m.f.n, professor (O'zbekiston)
Shamuratova Nagima, q.x.f.d. (DSc), professor (O'zbekiston)
Saidov Chorixon, f.m.f.d, professor (O'zbekiston)
Bozorov Lutfulla, k.f.d., (DSc) (O'zbekiston)
Mahmudov Yusup, p.f.d, professor (O'zbekiston)
Xudoyqulov Xol, p.f.d, professor (O'zbekiston)
Alimov Parda, f.f.d, professor (O'zbekiston)
Xoliqnazarov Begali, b.f.n, dotsent (O'zbekiston)
Qodirov Baxtiyor, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Tojiyev Panji, t.f.d,(DSc), dotsent (O'zbekiston)
Qosimov Shavkat, PhD, professor (O'zbekiston)
Saidaxmatov Sharifbek, t.f.f.d., PhD,dotsent (O'zbekiston)
Xudoyberdiyev Shuxrat, PhD,dotsent (O'zbekiston)
Umarov Aziz, PhD (O'zbekiston)
Abduraxmonov Eldor, k.f.d, ,(DSc), professor (O'zbekiston)
Shabbazova Dilfuza, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Nuritdinova Xurshida, PhD (O'zbekiston)
Quvvatova Mohira, PhD (O'zbekiston)
Mardonova Lobar, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Nurmatov Norqobil, q.x.f.d, (DSc), professor (O'zbekiston)
Ismailov Botir, PhD, (O'zbekiston)
Sattorov Sardor, PhD (O'zbekiston)
Allamuradov Anvar, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Kabilova Sayyora, PhD (O'zbekiston)
Ismailov Murodulla, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Eshmuradov Olmosbek, PhD,dotsent (O'zbekiston)
Isayev Oybek, Phd (O'zbekiston)
Norliyev Rustam, f.f.n, dotsent (O'zbekiston)
Berdiyeva Muhabbat, Phd, professor (O'zbekiston)
Shirnazarova Zamira, Phd,dotsent (O'zbekiston)
Narbasheva Mexri, p.f.n, professor (O'zbekiston)
Kuzimurotova Dinara, Tahririy-nashriyot bo'limi muharriri (O'zbekiston)

ISSN: 3060-4761

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Хасанов Азизбек, доктор педагогических наук (DSc), профессор.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:
Кулдашева Шахноза, доктор химических наук (DSc), профессор

ТЕХНИЧЕСКИЙ РЕДАКТОР:
Курбанов Абдималик, доктор философии по техническим наукам (PhD)

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:
Тураев Рузибой, доктор философии по педагогическим наукам (PhD)

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:
Бернд Мюллер-Жакье, д.ф.н., профессор (Германия)
Пономарева Людмила, д.п.н., профессор (Россия)
Герасёв Александр, д.п.н., профессор (Россия)
Булыгина Елена, д.ф.н., профессор (Россия)
Эшметов Иззат, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Абдикамалова Азиза, д.к.н., профессор (Узбекистан)
Салиханова Дильноза, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Джумаева Дильноза, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Сагдуллаева Дилафруз, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Турамурадов Улугбек, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Норбутаев Хушбок, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Тураев Расул, к.ф.м.н, профессор (Узбекистан)
Шамуратова Нагима, д.с.н, профессор (Узбекистан)
Саидов Чорихон, д.ф.м.н, профессор (Узбекистан)
Бозоров Лутфулла, д.т.н. (Узбекистан)
Махмудов Юсуп, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Худойкулов Хол, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Алимов Парда, ф.ф.н, профессор (Узбекистан)
Халикназаров Бегали, к.б.н, доцент (Узбекистан)
Кодиров Бахтиёр, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Таджиев Панджи, д.т.н., доцент (Узбекистан)
Касимов Шавкат, д.ф.п.н, профессор (Узбекистан)
Саидахматов Шарифбек, д.ф.и.н, доцент (Узбекистан)
Худойбердиев Шухрат, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Умаров Азиз, д.ф.п.н, (Узбекистан)
Абдурахманов Эльдор, д.х.н., профессор (Узбекистан)
Шаббазова Дилфуза, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Нуритдинова Хуршида, д.ф.п.н (Узбекистан)
Кувватова Махира, д.ф.п.н (Узбекистан)
Мардонова Лобар, д.ф.ф.н, доцент (Узбекистан)
Нурматов Норкабил, д.с.н., профессор (Узбекистан)
Исмаилов Ботир, д.ф.п.н (Узбекистан)
Сатторов Сардор, д.ф.п.н (Узбекистан)
Алламурадов Анвар, д.ф.п.н. доцент (Узбекистан)
Кабилова Сайёра, д.ф.ф.н, (Узбекистан)
Исмаилов Муродулла, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Эшмурадов Олмосбек, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Исаев Ойбек, д.ф.и.н (Узбекистан)
Норлиев Рустам, к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бердиева Мухаббат, д.ф.п.н, профессор (Узбекистан)
Ширназарова Замира, д.ф.ф.н, доцент (Узбекистан)
Нарбашева Мехри, к.п.н. профессор (Узбекистан)
Кузимуротова Динара, редактор редакционно-издательского отдела, (Узбекистан).

Основатель:
Термезский государственный педагогический институт

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТЕРМЕЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

Журнал издается в печатном и электронном виде (на узбекском, русском, английском языках) в течение одного года.

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан свидетельством № 303723 от 6 июня 2024 года.

Авторы несут ответственность за достоверность источников, выдержек, содержания и информации, используемых в текстах. При копировании из журнала необходимо указывать источник.

Разрешение получено: 12.06.2026.
Размер бумаги: 70x85.
Печатная форма: 26,25.
Офсетная печать.
Офсетная бумага.
Количество: 100 экз.
Цена указана по договорённой цене.
Заказ: 174
Адрес редакции: Термезский район, «Янгиабад» МФМ, улица Ат-Термизи, дом 1-А.
Отпечатано в типографии «ТерГУ».
Адрес типографии: город Термез,улица А.Навоий, дом 42.

ISSN: 3060-4761

Founder:
Termiz State Pedagogical Institute

SCIENTIFIC BULLETIN OF TERMEZ STATE PEDAGOGICAL INSTITUTE

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL

The magazine is published in printed and electronic form (in Uzbek, Russian, English) in one year.

Registered by the Information and Mass Communications Agency under the Presidential Administration of the Republic of Uzbekistan with certificate No. 303723 dated June 6, 2024.

The authors are responsible for the accuracy of the sources, excerpts, content and information used in the texts. When copying from a journal, the source must be noted.

Permission to print: 12.03.2026
Paper size: 70x85
Printing plate: 26.25
Offset printing.
Offset paper.
Quantity: 100 copies
Price at the agreed price.
Order: 174
Editorial address: Termez district, «Yangiabad» MCK, At-Termiziy street, 1-A.
Printed at the "TerSU printing house". Address: Termez city, A.Navoiy street, 42.

THE EDITOR-IN-CHIEF:
Xasanov Azizbek, Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Kuldasheva Shakhnoza, Doctor of Chemical Sciences (DSc), Professor

TECHNICAL EDITOR:
Qurbanov Abdimalik, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences

RESPONSIBLE SECRETARY:
Turaev Ruziboy, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:
Bernd Müller-Jacquier, Doctor of Philological Sciences, Professor (Germany)
Ponomaryova Lyudmila, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Gerasyov Aleksandr, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Buligina Yelena, Doctor of Philological Sciences, Professor (Russia)
Eshmetov Izzat, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Abdikamalova Aziza, Doctor of Chemical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Salikhanova Dilnoza, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Jumaeva Dilnoza, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Sagdullayeva Dilafruz, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
To'ramuratov Ulug'bek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Norbo'tayev Xo'shboq, Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Prof. (Uzbekistan)
To'rayev Rasul, Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Prof. (Uzbekistan)
Shamuratova Nagima, Doctor of Agricultural Sciences (DSc), Prof. (Uzbekistan)
Saidov Chorikhon, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Prof. (Uzbekistan)
Bozorov Lutfulla, Doctor of Technical Sciences (DSc), (Uzbekistan)
Mahmudov Yusup, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Khudoyqulov Khol, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Parda Alimov, Candidate of Philological Sciences, Professor (Uzbekistan)
Xoliqnazarov Begali, Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, (Uzbekistan)
Qodirov Baxtiyor, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Tojiyev Panji, Doctor of Technical Sciences (DSc), Associate Professor (Uzbekistan)
Qosimov Shavkat, PhD, Professor (Uzbekistan)
Saidakhmatov Sharifbek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Khudoyberdiyev Shuxrat, PhD (Uzbekistan)
Umarov Aziz, PhD (Uzbekistan)
Abduraxmonov Eldor, Doctor of Chemical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Shabbazova Dilfuza, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Nuritdinova Khurshida, PhD (Uzbekistan)
Quvvatova Mohira, PhD (Uzbekistan)
Mardonova Lobar, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Nurmatov Norqobil, Doctor of Agricultural Sciences (DSc), Profess. (Uzbekistan)
Ismailov Botir, PhD (Uzbekistan)
Sattorov Sardor, PhD (Uzbekistan)
Allamuradov Anvar, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Kabilova Sayyora, PhD, (Uzbekistan)
Ismailov Murodulla, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Eshmuradov Olmosbek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Isayev Oybek, PhD (Uzbekistan)
Norliyev Rustam, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor (Uzbekistan)
Berdiyeva Muhabbat, PhD, Professor (Uzbekistan)
Shirnazarova Zamira, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Narbasheva Mexri, Candidate of Psychological Sciences, Professor (Uzbekistan)
Kuzimurotova Dinara, Editor, Editorial-Publishing Department (Uzbekistan)

ISSN: 3060-4761
TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

UDK: 796:551.5
ORCID: 0009-0002-9655-3760

SHABBAZOVA DILFUZA RUZIKULOVNA
Termiz davlat pedagogika instituti,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.
E-mail: dilruz-73@mail.ru

BOSHLANG'ICH TA'LIM MAZMUNINI AKSIOLOGIK PARADIGMA ASOSIDA TIZIMLASHTIRISHNING INNOVATSION MODELI

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim mazmunini aksiologik paradigma asosida tizimlashtirishning innovatsion modeli hamda uning pedagogik imkoniyatlari tadqiq etilgan. Tadqiqotda ta'lim mazmunini qadriyatlarga yo'naltirilgan integrativ tizim sifatida tashkil etishning nazariy-metodologik asoslari yoritilib, o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishini ta'minlovchi komponentlar tahlil qilindi. Model tarkibida kognitiv, emotsional, xulqiy va reflektiv komponentlarning o'zaro integratsiyasi asosida qadriyatga yo'naltirilgan o'quv modullari ishlab chiqildi. Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatuv, qiyosiy tahlil, reflektiv topshiriqlar, so'rovnoma va diagnostik metodlardan foydalanildi. Shuningdek, "Milliy qadriyat" platformasi asosida AI-integratsiyalashgan diagnostik tizimning imkoniyatlari tahlil qilinib, o'quvchilarning aksiologik kompetensiyalarini monitoring qilish mexanizmlari ishlab chiqildi. Natijalar aksiologik paradigma asosida tizimlashtirilgan ta'lim mazmuni o'quvchilarning o'qish savodxonligi, reflektiv tafakkuri, ijtimoiy faolligi va prosotsial xulq ko'rsatkichlarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'lim mazmunini modernizatsiya qilish hamda qadriyatga yo'naltirilgan raqamli pedagogik muhitni tashkil etish uchun metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

KALIT SO'Z: *aksiologik paradigma, boshlang'ich ta'lim, ta'lim mazmuni, tizimlashtirish, innovatsion model, qadriyatlar tizimi, aksiologik kompetensiya, reflektiv tafakkur, raqamli pedagogika, sun'iy intellekt, "Milliy qadriyat" platformasi, prosotsial xulq.*

ИННОВАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ СИСТЕМАТИЗАЦИИ СОДЕРЖАНИЯ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ АКСИОЛОГИЧЕСКОЙ ПАРАДИГМЫ

АННОТАЦИЯ: В данной статье исследуются инновационная модель систематизации содержания начального образования на основе аксиологической парадигмы и её педагогические возможности. В исследовании раскрываются теоретико-методологические основы организации содержания образования как интегративной системы, ориентированной на ценности, а также анализируются компоненты, обеспечивающие духовно-нравственное развитие учащихся. В структуре модели на основе интеграции когнитивного, эмоционального, поведенческого и рефлексивного компонентов разработаны ценностно-ориентированные учебные модули. В ходе исследования использовались методы педагогического наблюдения, сравнительного анализа, рефлексивных заданий, анкетирования и диагностики. Кроме того, проанализированы возможности AI-интегрированной диагностической системы на основе платформы «Milliy qadriyat» и разработаны механизмы мониторинга аксиологических компетенций учащихся. Результаты показали, что содержание образования, систематизированное на основе аксиологической парадигмы, положительно влияет на развитие читательской грамотности, рефлексивного мышления, социальной активности и показателей просоциального поведения учащихся. Результаты исследования служат методологической основой для модернизации содержания начального образования и организации ценностно-ориентированной цифровой педагогической среды.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *аксиологическая парадигма, начальное образование, содержание образования, систематизация, инновационная модель, система ценностей, аксиологическая компетенция, рефлексивное мышление, цифровая педагогика, искусственный интеллект, платформа «Milliy qadriyat», просоциальное поведение.*

ISSN: 3060-4761
TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

AN INNOVATIVE MODEL FOR SYSTEMATIZING PRIMARY EDUCATION CONTENT BASED ON THE AXIOLOGICAL PARADIGM

ABSTRACT: This article examines an innovative model for systematizing primary education content based on the axiological paradigm and its pedagogical potential. The study highlights the theoretical and methodological foundations for organizing educational content as an integrative value-oriented system and analyzes the components that ensure students' moral and spiritual development. Within the model structure, value-oriented learning modules were developed through the integration of cognitive, emotional, behavioral, and reflective components. The research employed pedagogical observation, comparative analysis, reflective tasks, questionnaires, and diagnostic methods. In addition, the capabilities of the AI-integrated diagnostic system based on the "Milliy qadriyat" platform were analyzed, and mechanisms for monitoring students' axiological competencies were developed. The findings confirmed that educational content systematized on the basis of the axiological paradigm positively influences the development of reading literacy, reflective thinking, social activity, and prosocial behavior among students. The research results provide a methodological foundation for modernizing primary education content and creating a value-oriented digital pedagogical environment.

KEYWORDS: *axiological paradigm, primary education, educational content, systematization, innovative model, value system, axiological competence, reflective thinking, digital pedagogy, artificial intelligence, "Milliy qadriyat" platform, prosocial behavior.*

KIRISH. Raqamli transformatsiya va sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik diagnostika metodlarini yangilash zaruratini yuzaga keltirmoqda [4, 112-b]. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishini monitoring qilish, ularning qadriyatlarga munosabati, reflektiv tafakkuri va prosotsial xulqini aniqlash ta'lim sifati samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biriga aylanmoqda [1, 46-b]. Biroq amaliyotda qo'llanilayotgan an'anaviy baholash tizimlari asosan akademik natijalarni aniqlashga yo'naltirilgan bo'lib, aksiologik kompetensiyalarni kompleks diagnostika qilish imkoniyatlari cheklangan.

Pedagogik aksiologiya ta'limni shaxsning qadriyatlar tizimini shakllantirishga xizmat qiluvchi ijtimoiy-madaniy jarayon sifatida talqin qiladi [2, 79-b]. Ushbu yondashuvga ko'ra, ta'lim samaradorligi o'quvchining milliy va umuminsoniy qadriyatlarni anglash, ularga munosabat bildirish hamda kundalik faoliyatida namoyon etish darajasi bilan ham belgilanadi. Shunga qaramay, mavjud diagnostik tizimlar qadriyatli rivojlanish dinamikasini real vaqt rejimida monitoring qilish imkonini to'liq ta'minlamaydi [6, 58-b].

So'nggi yillarda sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim tizimiga integratsiyalashuvi pedagogik diagnostikaga yangi imkoniyatlarni olib kirmoqda [3, 91-b]. AI algoritmlari reflektiv javoblarni semantik tahlil qilish, individual rivojlanish trayektoriyasini monitoring qilish va avtomatik tavsiyalar ishlab chiqish imkoniyatiga ega. Ayniqsa, AI asosidagi diagnostik platformalar o'quvchilarning kognitiv faoliyati bilan bir qatorda emotsional reaksiyasi va prosotsial xulq indikatorlarini ham integrativ tahlil qilish imkonini beradi. Biroq boshlang'ich ta'limda aksiologik kompetensiyalarni sun'iy intellekt asosida baholashga qaratilgan metodik tizimlar yetarli darajada ishlab chiqilmagan.

Mavjud raqamli platformalar asosan akademik natijalarni nazorat qilishga yo'naltirilgan bo'lib, qadriyatlarga oid reflektiv tafakkur va axloqiy tanlovlarni chuqur tahlil qilish imkoniyatiga ega emas [5, 134-b]. Shu sababli "Milliy qadriyat" platformasi asosida aksiologik kompetensiyalarni sun'iy intellekt yordamida diagnostika qilish metodikasini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy аҳамият касб этади. Mazkur yondashuv o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishini kompleks monitoring qilish va qadriyatlarga yo'naltirilgan raqamli pedagogik muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR. Pedagogik aksiologiya zamonaviy ta'lim nazariyasida shaxsning ma'naviy-axloqiy rivojlanishini ta'minlovchi muhim metodologik yo'nalish sifatida talqin qilinadi. Ilmiy tadqiqotlarda ta'lim mazmunini qadriyatlarga yo'naltirish, o'quvchilarda ijtimoiy mas'uliyat va reflektiv tafakkurni shakllantirish masalalari alohida o'rganilgan [4, 46-b]. Mahalliy pedagogik tadqiqotlarda aksiologik yondashuvning boshlang'ich ta'lim mazmunini takomillashtirishdagi o'rni, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni integratsiyalash mexanizmlari hamda qadriyatga yo'naltirilgan ta'limning pedagogik imkoniyatlari yoritilgan [5, 87-b]. Tadqiqotchilar aksiologik paradigma o'quvchilarning ma'naviy madaniyati, ijtimoiy faolligi va prosotsial xulqini rivojlantirishda muhim omil ekanligini ta'kidlaydilar [6, 61-b].

MDH mamlakatlari olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda shaxs rivojida ijtimoiy muhit, faoliyat va refleksiyaning ahamiyati chuqur tahlil qilingan. L.S.Vygotskiyning madaniy-tarixiy rivojlanish nazariyasida qadriyatli munosabatlar ijtimoiy faoliyat va kommunikativ muhit ta'sirida shakllanishi asoslangan [7, 43-b]. D.B.Elkonin va V.V.Davydov tadqiqotlarida esa faoliyatga yo'naltirilgan ta'lim o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va axloqiy rivojiga ta'sir qiluvchi muhim pedagogik omil sifatida talqin etiladi [8, 59-b]. Ushbu ilmiy qarashlar aksiologik kompetensiyalarni rivojlantirishda reflektiv faoliyatning muhimligini ko'rsatadi.

Xorijiy tadqiqotlarda qadriyatga yo'naltirilgan ta'limning nazariy asoslari keng yoritilgan. J.Dyui ta'limni hayotiy tajriba va reflektiv faoliyat bilan bog'liq holda izohlab, o'quv jarayonining tarbiyaviy funksiyasiga alohida urg'u bergan [11, 18-b]. M.Rokich qadriyatlar tizimini shaxs rivojining muhim psixologik omili sifatida asoslab bergan [12, 33-b], L.Kolberg esa axloqiy rivojlanish bosqichlarini ilmiy tahlil qilgan [13, 51-b]. Ushbu tadqiqotlar qadriyatlarga asoslangan ta'limning shaxs rivojidagi strategik ahamiyatini ko'rsatadi.

So'nggi yillarda sun'iy intellekt texnologiyalarining pedagogik diagnostikaga integratsiyalashuvi bo'yicha ilmiy izlanishlar faollashdi. Zamonaviy AI-pedagogika tadqiqotlarida adaptiv diagnostika, avtomatik semantik tahlil va o'quv analitikasi ta'lim monitoringining innovatsion vositalari sifatida baholanmoqda [14, 34-b]. Biroq mavjud ilmiy manbalar tahlili boshlang'ich ta'limda aksiologik kompetensiyalarni aynan AI asosida diagnostika qilishga oid metodik tizimlar yetarli darajada ishlab chiqilmaganini ko'rsatdi. Shu jihatdan, "Milliy qadriyat" platformasi asosida ishlab chiqilgan AI-integratsiyalashgan diagnostik model aksiologik kompetensiyalarni monitoring qilishning innovatsion pedagogik mexanizmi sifatida ilmiy ahamiyat kasb etadi.

METODOLOGIYA. Mazkur tadqiqotning metodologik asosini aksiologik, tizimli, faoliyatga yo'naltirilgan va raqamli-pedagogik yondashuvlar tashkil etadi [4, 119-b]. Tadqiqot jarayonida pedagogik aksiologiyaning nazariy asoslari hamda sun'iy intellekt texnologiyalarining pedagogik diagnostikadagi imkoniyatlari o'zaro integratsiyada tahlil qilindi. Aksiologik yondashuv o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishini ta'lim samaradorligining muhim ko'rsatkichi sifatida talqin qilish imkonini berdi [6, 61-b].

Tadqiqot davomida pedagogik, psixologik va falsafiy

manbalarni nazariy tahlil qilish, qiyosiy tahlil, pedagogik kuzatuv, reflektiv topshiriqlar, so'rovnoma hamda diagnostik metodlardan foydalanildi [7, 43-b]. Shuningdek, boshlang'ich ta'lim mazmunida qadriyatga yo'naltirilgan komponentlarning aks etish darajasi tahlil qilinib, ularning kognitiv, emotsional va xulqiy yo'nalishlari bo'yicha diagnostik indikatorlar ishlab chiqildi [5, 87-b].

Amaliy bosqichda "Milliy qadriyat" platformasi asosida AI-integratsiyalashgan diagnostik model sinovdan o'tkazildi. Platforma tarkibiga qadriyatga yo'naltirilgan o'quv modullari, reflektiv topshiriqlar, interaktiv vaziyatli mashqlar va diagnostik testlar joylashtirildi. Sun'iy intellekt algoritmlari yordamida o'quvchilarning reflektiv javoblari, qadriyatlarga munosabati hamda prosotsial xulq indikatorlari semantik tahlil qilindi [14, 34-b]. Natijalar asosida o'quvchilarning individual rivojlanish dinamikasi monitoring qilindi.

Qo'llanilgan metodlar aksiologik kompetensiyalarning rivojlanish darajasini kompleks baholash, AI asosidagi diagnostik tizimning pedagogik samaradorligini aniqlash hamda boshlang'ich ta'limda qadriyatlarga yo'naltirilgan raqamli pedagogik muhitni tashkil etish imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslashga xizmat qildi [11, 248-b].

NATIJALAR. Tadqiqot natijalari aksiologik paradigma asosida tizimlashtirilgan ta'lim mazmuni boshlang'ich sinf o'quvchilarining ma'naviy-axloqiy, kognitiv va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi [4, 119-b]. Pedagogik kuzatuvlar, reflektiv topshiriqlar, so'rovnomalar hamda o'qituvchi va o'quvchilar ishtirokidagi suhbatlar natijasida bir qator muhim pedagogik qonuniyatlar aniqlandi.

Birinchidan, qadriyatga yo'naltirilgan o'quv modullarining ta'lim mazmuniga tizimli integratsiya qilinishi o'quvchilarda ijtimoiy mas'uliyat, hamkorlik va ma'naviy ongning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi [6, 61-b]. Tahlillar o'quvchilarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga nisbatan ongli munosabat shakllanganini, kommunikativ faoliyatda hurmat, hamdardlik va o'zaro yordam ko'rsatkichlari kuchayganini ko'rsatdi. Reflektiv topshiriqlar va axloqiy vaziyatlarni muhokama qilish o'quvchilarning mustaqil axloqiy xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirdi [7, 43-b].

Ikkinchidan, aksiologik komponentlar bilan boyitilgan ta'lim mazmuni o'quvchilarning kognitiv faolligi va reflektiv tafakkurini rivojlantirishda samarali vosita sifatida namoyon bo'ldi [8, 59-b]. Qadriyatli mazmunga ega matnlar va muammoli topshiriqlar o'quvchilarning o'qish savodxonligi, tanqidiy fikrlashi hamda axloqiy tahlil qilish ko'nikmalarini kuchaytirdi. Hayotiy vaziyatlarni modellash va guruhli muhokamalar esa emotsional faollik hamda ichki motivatsiyani oshirdi [11, 18-b].

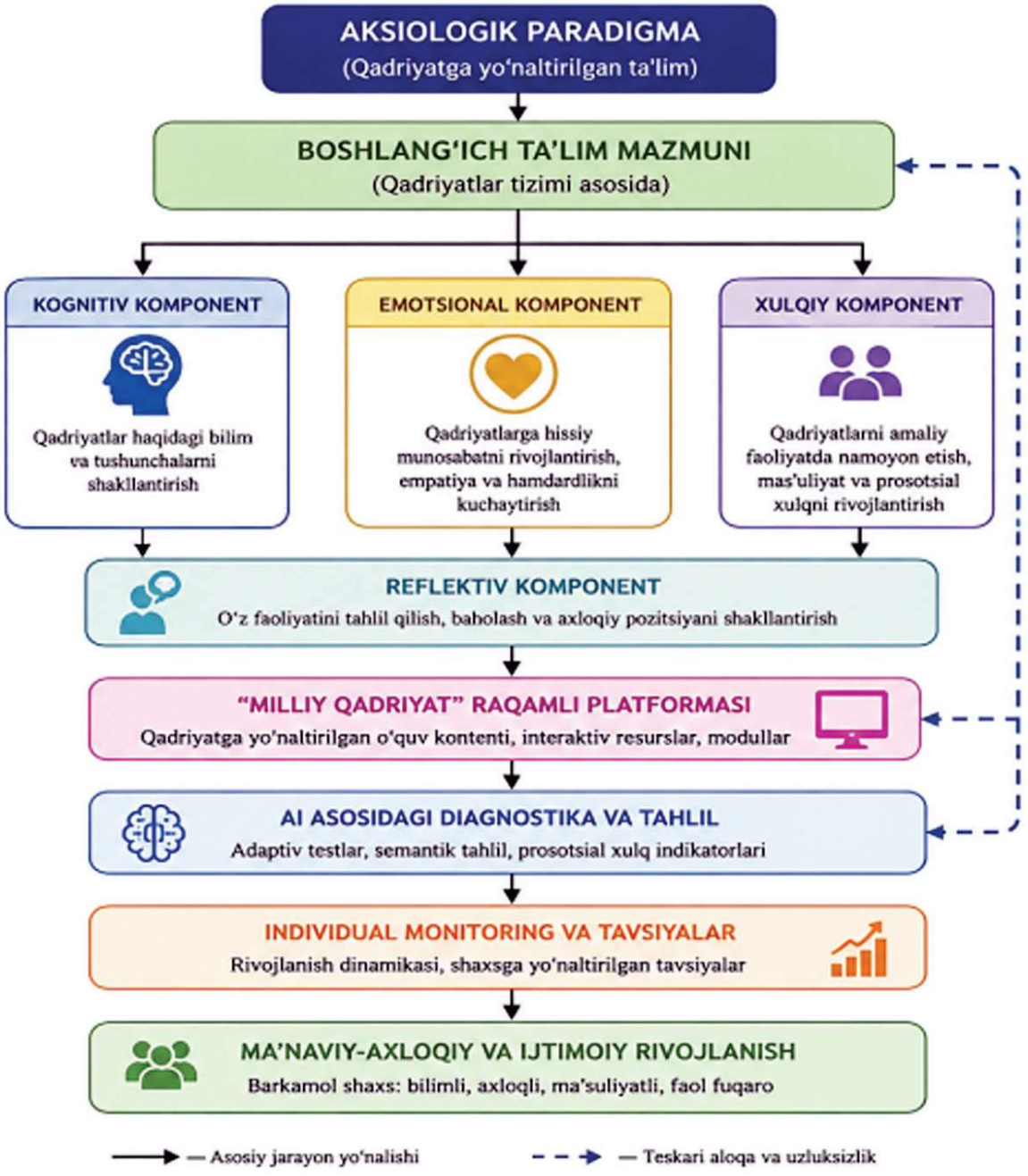
Uchinchidan, "Milliy qadriyat" platformasi asosida tashkil etilgan AI-integratsiyalashgan diagnostik tizim aksiologik kompetensiyalarni monitoring qilishda yuqori samaradorlikni namoyon etdi. Platforma yordamida reflektiv javoblar, prosotsial xulq indikatorlari va qadriyatlarga oid munosabatlar avtomatik tahlil qilinib, individual rivojlanish dinamikasi monitoring qilindi [14, 34-b]. AI asosidagi semantik tahlil o'quvchilarning ichki qadriyat pozitsiyasini aniqlashda an'anaviy metodlarga nisbatan kengroq imkoniyat yaratdi.

So'rovnoma natijalariga ko'ra, pedagoglar qadriyatga yo'naltirilgan ta'lim mazmuni o'quvchilarning bilim darajasi bilan bir qatorda ijtimoiy faolligi, mas'uliyati va o'zini boshqarish ko'nikmalarini ham rivojlantirishini ta'kidladilar [5, 87-b]. O'quvchilar esa reflektiv topshiriqlar va hayotiy vaziyatlarga asoslangan mashg'ulotlarni yanada qiziqarli va tushunarli deb baholadilar. Natijalar aksiologik paradigma asosida tizimlashtirilgan ta'lim mazmuni o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishini uyg'unlashtirishga xizmat qilishini ko'rsatdi [12, 33-b]. "Milliy qadriyat" platformasi asosidagi AI-diagnostik tizim esa aksiologik kompetensiyalarni monitoring qilish va individual pedagogik yondashuvni kuchaytirishda innovatsion pedagogik mexanizm sifatida namoyon bo'ldi.

MUHOKAMA. Aksiologik yondashuv zamonaviy ta'lim nazariyasida ta'limni shaxsning ma'naviy, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlovchi yaxlit pedagogik tizim sifatida talqin etadi [4, 119-b]. Boshlang'ich ta'lim bosqichida mazkur yondashuv o'quvchilarda qadriyatli munosabatlar, ijtimoiy mas'uliyat va barqaror dunyoqarashni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi [6, 61-b]. Tadqiqot natijalari aksiologik komponentlarni ta'lim mazmuniga integratsiya qilish o'quvchilarning o'quv motivatsiyasi, axloqiy pozitsiyasi va prosotsial xulq ko'nikmalarini rivojlantirishini ko'rsatdi.

Jahon ta'lim amaliyotida qadriyatga yo'naltirilgan yondashuv asosida amalga oshirilayotgan islohotlar o'quvchilarning empatiya, axloqiy o'z-o'zini anglash va faol fuqarolik pozitsiyasini rivojlantirishga xizmat qilmoqda [11, 18-b]. O'zbekiston ta'lim tizimida ham milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish, o'quvchilarda ma'naviy barkamollik va ijtimoiy faollikni rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida belgilanmoqda [5, 87-b]. Bu esa boshlang'ich ta'lim mazmunini aksiologik paradigma asosida tizimlashtirishning ilmiy va amaliy ahamiyatini kuchaytiradi.

Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan integrativ model aksiologik paradigmaga asoslangan ta'lim mazmunini kognitiv, emotsional, xulqiy va reflektiv komponentlar uyg'unligi asosida tashkil etish imkonini berdi. Ayniqsa, "Milliy qadriyat" platformasining AI-integratsiyalashgan diagnostik imkoniyatlari o'quvchilarning reflektiv javoblari va prosotsial xulq indikatorlarini monitoring qilishda samarali vosita sifatida namoyon bo'ldi [14, 34-b].

1-rasm. Aksiologik paradigma asosida boshlang'ich ta'lim mazmunini tizimlashtirishning integrativ modeli

Modelda aksiologik paradigma boshlang'ich ta'lim mazmunining metodologik asosi sifatida talqin qilinadi. Qadriyatga yo'naltirilgan ta'lim mazmuni kognitiv, emotsional va xulqiy komponentlar integratsiyasi asosida shakllantirilgan bo'lib, reflektiv faoliyat ularni yagona pedagogik tizimga birlashtiradi [7, 43-b]. "Milliy qadriyat" platformasi va AI asosidagi diagnostik tizim esa o'quvchilarning individual rivojlanish dinamikasini real vaqt rejimida monitoring qilish imkonini beradi.

Muhokama natijalari boshlang'ich ta'lim mazmunini aksiologik paradigma asosida tizimlashtirish o'quvchilarning intellektual, ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishini uyg'unlashtirishga xizmat qilishini ko'rsatdi [8, 59-b]. Shu bilan birga, AI-integratsiyalashgan

diagnostik tizim qadriyatga yo‘naltirilgan ta’lim samaradorligini oshirishning innovatsion pedagogik mexanizmi sifatida namoyon bo‘ldi.

XULOSA. Aksiologik paradigma boshlang‘ich ta’lim mazmunini tizimlashtirishda shaxsning ma’naviy-axloqiy rivojlanishini belgilovchi muhim metodologik asos sifatida namoyon bo‘ldi. Tadqiqot natijalari ta’lim mazmunini qadriyatlarga yo‘naltirilgan integrativ tizim asosida tashkil etish o‘quvchilarning kognitiv rivoji bilan bir qatorda reflektiv tafakkuri, ijtimoiy faolligi va axloqiy pozitsiyasini rivojlantirishga xizmat qilishini tasdiqladi. Shu jihatdan, aksiologik yondashuv boshlang‘ich ta’limni shaxsning ma’naviy va ijtimoiy kamolotini ta’minlovchi yaxlit pedagogik tizim sifatida talqin qilish imkonini beradi.

Tadqiqot davomida takomillashtirilgan innovatsion model ta’lim mazmunini kognitiv, emotsional, xulqiy va reflektiv komponentlar integratsiyasi asosida tizimlashtirish imkonini berdi. Qadriyatga yo‘naltirilgan o‘quv modullari, reflektiv topshiriqlar va interfaol metodlar o‘quvchilarning ichki motivatsiyasini kuchaytirib, mustaqil axloqiy qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirdi. Shuningdek, o‘quvchilarda hamkorlik, mas’uliyat va prosotsial xulq ko‘rsatkichlarining shakllanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatdi.

“Milliy qadriyat” platformasi asosida ishlab chiqilgan AI-integratsiyalashgan diagnostik tizim aksiologik kompetensiyalarni monitoring qilishda samarali innovatsion vosita sifatida namoyon bo‘ldi. Platforma yordamida reflektiv javoblar va individual rivojlanish dinamikasi avtomatik tahlil qilinib, pedagogik monitoringning aniqligi oshirildi. Sun’iy intellekt algoritmlari aksiologik kompetensiyalarni baholashda an’anaviy metodlarga nisbatan kengroq diagnostik imkoniyatlarni yaratdi.

Tadqiqot natijalari boshlang‘ich ta’lim mazmunini aksiologik paradigma asosida tizimlashtirish ta’lim mazmunini modernizatsiya qilish, qadriyatga yo‘naltirilgan metodikalarni takomillashtirish va raqamli pedagogik texnologiyalarni integratsiyalash bilan uzviy bog‘liq ekanligini ko‘rsatdi. Kelgusida AI asosidagi adaptiv diagnostik tizimlarni rivojlantirish va katta ma’lumotlar tahlili asosida individual rivojlanish trayektoriyalarini prognozlash istiqbolli ilmiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Асмолов А.Г. Психология личности. - М.: Смысл, 2007. - 528 с.
2. Библер В.С. От наукоучения - к логике культуры. - М.: Политиздат, 1991. - 413 с.
3. Бернстайн Б. Классы, коды и контроль. - М.: Просвещение, 2008. - 287 с.
4. Қосимов Р. Таълимда аксиологик ёндашув асослари. - Т.: Fan, 2018. - 186 б.
5. Юлдашев М. Бошланғич таълим мазмунини такомиллаштириш методикаси. - Т.: O‘qituvchi, 2020. - 224 б.
6. Абдуллаев А. Миллий ва умуминсоний қадриятлар педагогикаси. - Т.: Akademnashr, 2019. - 198 б.
7. Шаббазова Д.Р. Бошланғич таълим мазмунини аксиологик парадигма асосида тизимлаштириш методикаси // Zamonaviy ta’lim. - 2025. - №4. - Б. 45-52.
8. Выготский Л.С. Мышление и речь. - М.: Лабиринт, 2005. - 352 с.
9. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения. - М.: Интор, 1996. - 544 с.
10. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. - М.: Политиздат, 1977. - 304 с.
11. Толипов Ў.Қ., Усмонбоева М.А. Педагогик технологияларнинг назарий ва амалий асослари. - Т.: Fan, 2010. - 248 б.
12. Muslimov N.A. Innovatsion ta’lim texnologiyalari. - T.: Fan, 2016. - 320 b.
13. Дьюи Дж. Демократия и образование. - М.: Педагогика, 2000. - 384 с.
14. Rokeach M. The Nature of Human Values. - New York: Free Press, 1973. - 438 p.
15. Kohlberg L. Essays on Moral Development. - San Francisco: Harper & Row, 1981.- 412 p.